

TUOMO HÄMÄLÄINEN

Korpikomissaari

Korpikomissaari

Korpikomissaari

Tuomo Hämäläinen

Copyright © Tuomo Hämäläinen 2016
Kustantaja - Books on Demand, Helsinki, Suomi
ISBN: 978-952-330-182-5

Valmistaja - Books on Demand, Norderstedt, Saksa

Elivätkö kirjan henkilöt oikeasti Ylä-Savon maisemissa 30 -luvun alkupuolella? Kenties.

Onko kuvatuilla tapahtumilla todellisuuspohjaa? Saattaa hyvin-kin olla, ainakin osalla niistä.

Joka tapauksessa muistan tällä kertomuksella isääni, joka aloitti opettajan uraansa 22 -vuotiaana vuonna 1933 syrjäisellä erämaakoululla jossain päin Suomea. Hänen päiväkirjoistaan löytyy hyvin mielenkiintoisia muistiinpanoja...

...vakavasti ottaen: noin puolet kirjan tapahtumista on todella tapahtunut, loput olisivat voineet tapahtua. Kirjassa esiintyy myös tuolloin eläneitä henkilöitä omilla nimillään ja omissa ammateissaan. Jokainen voi mielessään pohdiskella, milloin kuljetaan historiassa, milloin kuvitelmissa – ja mitä eroa niillä loppujen lopuksi on? Jokainen näkee, kokee, muistaa ja tulkitsee kaiken omalla tavallaan. Kenen näkemys on oikea? Tässä tapauksessa lukijan.

Lahden M kukulassa syyskuussa 2016
Tuomo Hämäläinen

<i>Leo Teräsvuo</i>	Nuori, vastavalmistunut opettaja, jonka ensimmäinen virkapaikka on Suorannan korpikoulu jossain Iisalmen eteläpuolella
<i>Aune Turunen</i>	Suorannan koulun rehevä ja äidillinen alaluokkien opettaja
<i>Lauri Turunen</i>	Aune Turusen vankileirillä menehtynyt mies
<i>Risto Rasilainen</i>	Suorannan koulun potkut saanut yläluokkien opettaja
<i>Matti Kolehmainen</i>	Kuorma-autoilija ja Leo Teräsvuon paras kaveri
<i>Oili Kolehmainen</i>	Matti Kolehmaisen vaimo
<i>Liisa Kolehmainen</i>	Matti Kolehmaisen kehitysvammainen tytär
<i>Kalle Lipsanen</i>	Itse korpikomissaari, Jumalasta seuraava - ainakin omasta mielestään
<i>Sanni Lipsanen</i>	Kalle Lipsasen miestään huomattavasti nuorempi vaimo
<i>Vesa Lipsanen</i>	Lipsasen vanhempi hulttiopoika
<i>Väinö Lipsanen</i>	Lipsasen nuorempi poika, alkoholisti ja suunsoittaja
<i>Kyösti Vainikainen</i>	Parannuksen tehnyt entinen opettajien kauhu
<i>Viljo ja Uuno Vainikainen</i>	Kyösti Vainikaisen veljet
<i>Kaisa ja Yrjö Vainikainen</i>	Kyösti Vainikaisen äiti ja isä
<i>Niilo Vainikainen</i>	Kyösti Vainikaisen setä, ammatiltaan suutari
<i>Elma Koivisto</i>	Koulun johtokunnan sihteeri
<i>Taavetti Liski</i>	Koulun johtokunnan jäsen, jolla on naimaikäiset tyttäret
<i>Elli Liski</i>	Taavetti Liskin nuorempi tytär
<i>Anni Liski</i>	Taavetti Liskin Iisalmessa asuva tytär
<i>Antti Tuulio</i>	Iisalmen Osuuskaupan toimitusjohtaja
<i>Viktor Laine</i>	Iisalmen poliisikomisario
<i>Hänninen</i>	Iisalmen kaupunginlääkäri
<i>Veikko Mäkipää</i>	Liikkuvan Poliisikomennuskunnan vanhempi konstaapeli
<i>Siirelä ja Koistinen</i>	Konstaapeleita, Veikko Mäkipään alaisia
<i>Paavo Pynnönen</i>	Eläkkeellä oleva joviaali konstaapeli
<i>Lauri Perälä</i>	Taksiautoilija, Lipsasten luottokuski

1.	Suorannan koulu elokuussa 1933	9
2.	Puheenjohtaja Kalle Lipsanen	15
3.	Korpikomissaari	27
4.	Johtokunnan kokous	35
5.	Suorannan Sisu	44
6.	Iisalmen reissu	51
7.	Miesten saunailta	61
8.	Juhlat navetassa	71
9.	Veljekset koulun kellarilla	81
10.	Kellarin salaisuus	91
11.	Liskin Elli	98
12.	Tavaran palautus	107
13.	Lauantai-ilta keittiössä	118
14.	Lentävät koululla	125
15.	Kalle hermostuu	133
16.	Velan perijät	139
17.	Ratsia heinäladolle	146
18.	Takavarikko	155
19.	Väinö pettyy	171
20.	Tulevaisuuden suunnitelmia	176
21.	Kuulusteluja	182
22.	Kasarmi kutsuu	194
23.	Koulutus epäonnistuu	202
24.	Aune yllättää	213
25.	Öiset aaveet	220
26.	Viimeinen tahto	227
27.	Kalman kylmä koura	236
28.	Isä ja poika taas yhdessä	252
29.	Polttava pettymys	259
	Kuvia	265

1.

SUORANNAN KOULU ELOKUUSSA 1933

Ei täällä katulamput loista.

Pitkänokkainen bensalta ja tupakalta lemahtava Sisu pysähtyi illansuussa helteisenä loppukesän päivänä pölypilveen synkän kuusikon reunustaman soratien varteen. Hyvinvoivan oloisen kuskin kulahtanut koppelakki kääntyi kohti linjurin avautuvaa ovea.

”Tässä sopisi sitten hypätä alas. Tuosta kun kävelet muutaman sata metriä, niin jo koulun seinä pilkottaa. Oletko muuten se uusi opettaja?”

Uteliaat silmät tuijottivat kysyvästi mustan lipan alta. ”Uusi olen, ihan sananmukaisesti. Ensimmäinen opettajan paikkani, saas nähdä miten alkaa sujua kaupunkilaispojalta näin syrjäisellä korpikoululla. Terve vaan ja kiitos kyydistä!”

Painavat vanerilaukut molemmissa käsissä ja turpea reppu selässä pudottauduin tien penkalle ja lähdin tallustelemaan pitkin vaatimattoman näköistä sivutietä, joka erkani metsän hämäryyteen ilman tienviittaa tai muita erämaan rauhaan sopimattomia rintamaiden tarpeettomia vouhotuksia. Väistämättä tuli mieleen lähestyvän syyskesän harmaat, sateiset päivät, pimenevät illat ja valottomat yöt. Ei täällä katulamput loista, eikä ravintoloiden neonvalot vinkkaa kuljijalle kutsuvasti silmää. Näinköhän on vedetty sähköt edes koululle. Tolppia ei ainakaan näkynyt isomman tien varressa, koulun kärrytiestä nyt puhumattakaan. Olin toki jo ottanut sen verran selvää tulevasta virkapaikastani, että tiesin koulun olevan rakennetun suunnilleen samoihin aikoihin kun Suomi itsenäistyi keskelle kol-

men pienen kyläpahasen kolmiota, jotta kenenkään koulumatka ei venyisi kohtuuttoman pitkäksi. Se koulumatkan pituuskin on kyllä varsin suhteellinen käsite, mietin. Lyhinkin opintie näillä saloilla tuntuisi varmaan helsinkiläisestä pullalla ja makeisilla hemmotelusta äidin kullanmurusta vähintäänkin Siperian reissulta, eikä sitä suinkaan tallustella vastaantulijoita väistellen pitkin tasaista jalkakäytävää äänekkäässä kaveriporukassa. Eipä taitaisi olla suurikaan ihme, jos metsän pimennoista ilmestyisi karhu tai susi koulumatkaa avittamaan. En itsekään ollut järin innostunut näin alkeellisista ja syrjäisistä oloista, mutta tuoreella opettajan plantulla ei ole pahemmin varaa nirsoilla, jos haluaa päästä ammatin syrjästä jotenkin kiinni. Kymmenet hakemukset olivat tulleet bumerangeina takaisin teennäisten pahoittelujen kera tai sitten ei ollut vaivauduttu antamaan minkäänlaista vastausta. Odotettu ja toivottu ilmoitus valinnasta Suorannan koululle oli tullut niin myöhään, että luulin jo senkin paikan menneen ohi tuttuun tyyliin. Uudella virkapaikalla oli oltava yleensä jo elokuun alussa ja nyt elokuu oli jo pitkällä.

Syntyjä syviä miettiessäni putkahdin yllättäen metsän hämärästä siimeksestä kirkkaaseen auringon valoon. Hirsirunkoinen ja pystylaudoitettu, punamullalla maalattu, valkoisin, joskin melko lailla rapistunein ikkunanpielin varustettu opinahjo kohosi enemmän tai vähemmän uljaana edessäni puuttomalla, matalalla mäellä pienten ja kivisten peltotilkkujen kolmelta suunnalta ympäröimänä. Vain yksi vaatimaton pihlajan raasu oli eksynyt kuin vahingossa kasvamaan rakennuksen päädyssä olevan portaikon pieleen. Pihan vastakkaisella puolella rönötti vinoon painunut ja maalaamaton ulkorakennus halkoliitereineen, vieressään ilmeisesti aitta ja pikkuinen eläinsuoja. Ulkorakennuksessa oli kolme, ilmeisesti reikäkäymälään johtavaa ovea rinnakkain – yksi opettajille, yksi tytöille ja yksi pojille. Käymäläosan lähellä oli kaivo erinomaisena malliesimerkkinä virheellisestä sijainnista. Hieman muista sivussa pilkotti kuin häpeillen parhaan ryhtinsä menettänyt, savun mustaama pikkuikkunainen sauna. Kauempana kivisen ja pelkkää heinää kasvavan pellon laidassa näkyi turvekattoinen kohouma, ilmeisesti maakellari. Eipä hyvältä

näyttänyt, ei todellakaan. Vaikka koulun piti olla hakuilmoituksen mukaan suhteellisen hyväkuntoinen, jonkinlainen unelias hälläväliä tuntu huokui joka paikasta kohti tulijaa. Kaikki oli vähän sinnepäin ja rempallaan, niin rakennus kuin ympäristökin. Syvästi huokaisten laskin laukut maahan ja pujotin käteni repun hihnojen alta. Tuliko-han tehtyä kuitenkin vikatikki...

Alaluokkien vanhapiikaopettaja Aune Turunen kaatoi vettä hellästi rakkaan pelargoniansa juurelle vilkaisten samalla tapansa mukaan ulos kamarinsa ikkunasta, vaikka harvoinhan sieltä näkyi mitään tavanomaisuudesta poikkeavaa. Yllätyksekseen hän näki pihalla vantteran näköisen, keskipituisen ja tummatukkaisen nuoren miehen seisovan ympärilleen katsellen matkatavaroidensa keskellä. Vaikka näky oli yllättävä ja tulija tuntematon, arvasi hän heti, mistä on kysymys. Olihan uutta kansankynttilää odotettukin jo pitkään ja hartaasti, usein tielle päin toiveikkaasti vilkaisten. Entinen opettaja, nuori mies hänkin, oli irtisanottu vasta puoli vuotta opetettuaan jouduttuaan koulun johtokunnan puheenjohtajan kanssa hakaukseen. Tuskin Risto olisi muutenkaan pitkään viihtynyt, vaikka Aune oli ihan hyvää hyvyttään vieraillut lähes joka ilta yömyöhään saakka Riston vaatimattomassa kamarissa, ettei nuori mies vain tuntisi itseään yksinäiseksi. Kaikesta huolimatta oli vaikuttanut aivan siltä, kuin Risto olisi aina siirtynyt vähitellen kauemmaksi sohvan laidalla hänen hivuttaessaan vähä vähältä hyvin muodostunutta achteriaan lähemmäksi toisen laihanluisia kannikoita. Ehkä hän oli vain kuvitellut, eihän se ollut mitenkään mahdollista. Tottahan kukkean naisen seura ja lämpö on yksinäiselle miehelle kuin untuvapeitto uupuneelle. Aune laski kannun kiireesti ikkunalaudalle, sipaisi ohimennen hiirenharmaita hiuksiaan peilin edessä, suoristi hamettaan ja kiiruhti ulos.

Tuskin olin saanut kapsäkit maahan, kun koulun päädyssä oleva ovi rämähti auki ja rappusille pöllähti ikäänsä ja elopainoonsa nähden ihmeen vauhdikkaasti leveästi hymyilevä naisihminen. Molemmat kädet ojossa kuin tuhlaajapojan isällä poikansa palatessa maailman

tuurilta hän suorastaan ryntäsi luokseni laskien viime tipassa toisen kätensä ja tarttuen toisella hikiseen kouraani vatkaton sitä innokkaasti ylös, alas. Ennen kuin ehdin edes hyviä päiviä toivotella, alkoi ryöpytä vuolas sanojen virta:

”Tervetuloa, voi kuinka mukavaa! Olet varmaan se meidän uusi opettaja. Kyllä sinua on odotettukin. Minä olen alakoulun opettaja Aune Turunen, sano vaan Aune. On se hauskaa, että saatiin taas noin nuori ja riski mies tänne turvaksi ja seuraksi...”

Koska Aunen oli ihme kyllä pakko välillä vetää henkeäkin, sain häthätää sanotuksi väliin:

”Hyvää päivää vaan, minä olen Leo, Leo Teräsvuo! On se mukavaa olla kerrankin näin odotettu tulija.”

Ennen kuin ehdin estää, oli toinen matkalaukku jo Aunen kädessä.

”Mitäs me tässä pihalla seisokellaan, mennään toki sisälle, keitetään tervetuliaiskahvit, rupatellaan lisää ja katsellaan paikkoja!”

Höyryävän kahvikupin ja kuivahkon pitkopullan ääressä kuuntelin toisella korvalla kyltymättömällä voimalla pulppuavaa juttua, joka ei ilmeisesti kaivannutkaan minkäänlaista kommenttia tai keskeytystä. Samalla tarkastelin pimeän oloista keittiötä. Pöytä, jonka ääressä istuimme, oli kuulemma koulun johtokunnan teettämä. Varmaankin jätelaudoista ja suurella kiireellä, eikä tekijäkään ollut kovinkaan montaa kertaa työkaluihin tarttunut, tuli sitä katsellessa mieleeni. Leivinuuni ja keittiön hella näyttivät rapistuneilta, mutta olivat ilmeisesti kuitenkin jokseenkin käyttökelpoisia. Haalistuneet kukkatapetit olivat tahraiset ja repeilleet. Kulunutta, siniharmaata lattiaa ei ollut varmaan koulun valmistumisen jälkeen kertaakaan uusintamaalattu ja lautojen välitkin olivat melkoiset. Mieleen hiipi ikävästi edessä oleva talvi ja sen pakkaset.

”Mitenkä täällä lämmitys on hoidettu, hytisyttääkö talvella?”

”Tässä on kolme asuinhuonetta tämän keittiön ja kahden luokahuoneen lisäksi” innostui Aune selvittämään. ”Sinun kamarissasi olevan uunin perä jakautuu myös viereiseen huoneeseen. Kun uunia lämmitetään, niin molemmat huoneet lämpenevät. Uuniin on pantava

metriset halot, se on niin pitkä. Keittiön leivinuuni taas lämmittää myös minun huoneeni. Molemmissa luokkahuoneissa on pönttöuunit. Kyllähän täällä tarkenee, jos polttaa tarpeeksi halkoja uuneissa ja pitää reilusti vaatetta päällä. Ikkunoiden kohdalla tosin käy melkoinen puhuri, niin että kannattaa taas yrittää talveksi tilkitä raot.”

”Vasta valmistuneena en tietenkään ole mikään asiantuntija, mutta eikös tavallisesti opettajan vaihtuessa vähän kohennella paikkoja, niin olen kuullut yleensä tehtävän?”

Aune alkoi nyppiä pullanmurusia sylistään ja näytti vähän kiusaantuneelta.

”Tulihan sinne kunnan talousarvioon kuulemma jonkinlainen määräraha koulun kunnostamiseksi, mutta en minä tiedä, miten se on käytetty. Kunnan hommat ovat niin hitaita, varsinkin täällä. Ehkä ne taas ensi kesänä pyrkivät jotain tekemään, tai kyllähän luultavasti jotakin on tehty tänäkin kesänä lomalla ollessani.”

Tuntui siltä, että tämä aihe on loppuun käsitelty ja jotenkin kiusallinen, joten en viitsinyt näin aluksi ryhtyä suuremmin asiaa penkomaan.

Lähdettiin katsastamaan varsinaista koulun puolta.

”Yllättävän paljon täällä onkin pulpetteja näin syrjäkouluksi. Tämä taitaa olla minun luokkani niiden suuremmasta koosta päätellen?”

”Hyvin päätelty!” Aune myönsi kujeileva ilme kasvoillaan. ”Alaluokkalaiset ovatkin sitten tuossa toisessa luokkahuoneessa. Kaikkiaan lapsia on kolmisenkymmentä, sinulla niistä reilu puolet. Pisimmillään koulumatkat taitavat olla kymmenen kilometrin luokkaa, maantietä pitkin enemmänkin. Joutuvat rassukat kulkemaan enimmäkseen jalan ja talvella suksilla. Polkupyöriä ei juuri ole ja tiekin kiertää niin, että useimmiten lyhin matka kulkee pitkin metsäpolkuja ja pitkospuita. Pisimpiä koulumatkoja lasten vanhemmat pyrkivät hoitamaan vuoropäivin hevoskyydillä, etteivät koulupäivät venyisi kohtuuttoman pitkiksi ja raskaiksi. Linja-autovuorojakaan ei kulje päivisin kuin yksi kumpaankin suuntaan, eivätkä aikataulut käy juurikaan yhteen koulumatkojen kanssa. Pimeinä vuodenaikoina varsinkin nuorimpien on varmasti pelottavaa kulkea synkkiä korpi-

teitä – ihan sääliksi käy. Ei sen puoleen, ihmiset ovat täällä tottuneet apostolin kyytiin ja muutenkin alkeellisiin oloihin, eivätkä pidä pitkiäkään kävelymatkoja juuri minään.”

Onneksi on tullut urheilua, ettei tarvitse hävetä oppilaiden edessä, mutta mitenkähän tuo Aune on onnistunut pysytellä näissä oloissa noin pyöreänä, juolahti mieleeni. Eipä ole liikuntaa saatu ainaakaan pihan tai kasvimaan hoidossa, sen olin pannut merkille jo heti pihalle tultuani.

”Kukas oppilaille laittaa ruokaa? Energian tarve on varmasti kova tuollaisten koulumatkojen jälkeen.”

Aune katsoi minua huvittuneen näköisenä.

”Johtokunta ei ole katsonut koulukeittolaa ollenkaan tarpeelliseksi, on kuulemma liian tyyristä. Heidän mielestään omilla eväillä tulee riittävän hyvin toimeen, niin he ovat itsekin aikanaan ruokailunsa hoitaneet.”

”No jo on perin vanhakantainen johtokunta! Tähän asiaan on kyllä tultava muutos. Johan siitä oppimistuloksetkin kärsivät, jos kunnollista ruokailua ei järjestetä.”

”Voithan sitä toki yrittää, mutta tulet kyllä huomaamaan, että enemmin juoppo raitistuu kuin saiturin kukkaronnyörit aukeavat.”

Hymy Aunen kasvoilla senkun levisi entisestään.

”Jos haluat, voin tehdä kyllä sinulle ruoan samalla kuin itsellenikin. Maksat vain oman osasi, pitäähän toki nuoren miehen jaksaa. Minulla on jatkuva tilaus kyläkauppaan, linja-auto tuo tavarat ja postin pari kertaa viikossa. Lisätään ruokatilaukseen vain sinun osuutesi.”

”Sehän käy vallan mainiosti. Taidanpa nyt mennä tutustumaan lähemmin huoneeseeni ja lepäilemään matkan rasituksista. Lähden sitten huomenissa johtokunnan puheenjohtajan pakeille sopimaan käytännön asioista ja ilmoittautumaan.”

Luokkaan jäi seisomaan jotenkin pettyneen oloinen naisihminen, asiaa tai ainakin puhetta olisi ollut vielä paljon – mutta otetaan vahinko takaisin myöhemmin korkojen kera, Aune päätti.

2.

PUHEENJOHTAJA KALLE LIPSANEN

Kukin taaplaa tyylillään.

Harppoessani aamutuimaan hyvin nukutun yön ja vuolaalla puheel-la ryyditetyn aamukahvin jälkeen ruohottuneen pellonajan yli kohti synkän kuusikon reunaa, yritin mielessäni kerrata Aunelta saamiani ohjeita. Tietä pitkin matkaa puheenjohtajan tiluksille kertyisi kuulemma lähes kolmekymmentä kilometriä suuntaansa, mutta metsäpolkuja myöten selviäisin neljän kilometrin tallustelulla. Ongelmana oli vain lukemattomien ristikkäisten polkujen verkosto, joten oudostaan eksymisen vaara oli suuri. Siksi olin varannut mukaani puukon, jotta voisin tarvittaessa merkata reittini polkujen risteyksissä puiden kylkiin. Osaisinhän ainakin takaisin, jos määränpäättä ei löytyisi. Aune kertoi edellisen opettajan eksyneen vielä viimeisellä käyntikerrallaan puheenjohtajan juttusille, vaikka oli tehnyt matkan useita kertoja. Oli hädintuskin löytänyt rättiväsyneenä ja janoisena takaisin koululle ennen puoltayötä. Onneksi oli valoisa vuodenaika, ettei tarvinnut yöpyä pimeässä korvessa metsänpetojen seurana.

Eipä ollut Aune yhtään liioitellut kuvaillessaan reitin hankaluutta. Isompien ja pienempien polkujen risteyksiä ilmaantui pohdittavaksi toinen toisensa jälkeen. Näkyi, että ihmiset täällä tosiaankin olivat kulkeneet vuosisatoja paikasta toiseen jalkaisin pitkin metsiä. Vaikka olinkin syntyjään kaupunkilaispoika, niin innokkaana suunnistajana, retkeilijänä ja suojeluskuntalaisena ei maastossa kulkeminen ollut minulle kuitenkaan outo ja pelottava kokemus. Reittiohjeetkin

Aune oli kerrannut moneen kertaan ja hyvämuistisena uskoin selviäväni kunnialla perille, vaikka päätä piti hetken raapia useammassakin kohtaa. Siinä neuvoja muistellessani ehdin katsella ympärilleni sen verran tarkemmin, että huomasin marjasadon olevan tänä vuonna runsaan. Voisin vaikka harkita marja- ja sienireissua koululaisten kanssa, ei se ainakaan kunnan niukkoja koulumenoja lisäisi. Saisivathan lapset ilmaisen vitamiiniruiskeen varmaankin yksipuoliseen ruokavalioonsa.

Kolmisen kilometriä taivallettua tulin helpotukseksi ohjeiden mukaisesti sen pellon laitaan, jonka vastakkaisella puolen pilkotti Vainikaisten vaatimaton, maalaamaton mökki. Pellon keskellä virtasi kapea joki tai paremminkin leveän ojan tapainen. Uoman yli oli vedetty huteran näköiset, jo melko lailla lahonneet ja niljakkaat pitkospuut. Vainikaisilla on kuulemma nuorin poika vielä viimeistä vuotta yläkoulussa ja edellinen opettaja oli Aunen kertoman mukaan ottanut usein tulisesti yhteen tämän kanssa. Kyöstin vanhempien veljien, Viljon ja Uunon, kerrottiin yllyttävän jostain syystä kuopusta vastustamaan ja kiusaamaan opettajaa. Kerran isokokoinen, monta kertaa luokalle jäänyt Vainikaisen Kyösti oli ajanut opettajan luokasta pakosalle halko aseenaan ja opetus oli ollut pakko lopettaa siltä päivältä. Seuraavana päivänä Kyösti oli tullut kouluun rautakangen kanssa, rikkonut luokan ovet ja ulkoportaot sekä hyväksyi lopuksi ajanut opettajaa takaa luudan kanssa. On tämä ihmeellinen koulu, kun yhtä oppilasta ei saada kuriin, ihmettelin. Johan kaikkialla muualla jo viranomaisetkin puuttuisivat asiaan. Tuli väistämättä mieleen, että oliko opettaja hävennyt voimattomuuttaan niin syvästi, että ei ollut kehdannut ilmoittaa asiasta eteenpäin. Osa koulun ovista olikin sellaisessa kunnossa, ettei niihin ainakaan minkään ammatinmiehen käsi ollut korjausmielessä koskenut. Yrittäköön poika samaa minun kanssani, niin hoidan asian itse ja ensimmäinen uhittelu jää taatusti myös viimeiseksi. Olivathan painimolskillä isommatkin miehet saaneet kyytiä ja pakoon en taatusti lähtisi, vaikka puoli kylää tulisi heilumaan halkoineen tai ilman. Minulla on kylläkin valitettavasti perusrauhallisille ja pitkäpinnaisille tyypillinen vika, että

Ensimmäiseen virkapaikkaansa syrjäiselle Ylä-Savolaiselle erämaakoululle saapunut nuori opettaja saa pian huomata, että 1930-luvun korpimailla virkavalta on kaukana ja laki on yhtä kuin vahvemman oikeus.

Kun koulun edellinen opettaja oli erehtynyt arvostelemaan seudun rikasta napamiestä ja hänen kahta hulttio-poikaansa, oli hänet välittömästi irtisanottu. Koska uusikaan opettaja ei halunnut marssia korpikomissaarin pillin tahdissa, oli konflikti väistämätön.

Kieltolaki oli juuri kumottu, mutta syrjäseuduilla pontikan keitto ja myynti jatkui entiseen tahtiin – konjakkiherrojen lailliset, mutta kalliit ja hankalasti hankittavat litkut eivät korven kansan suussa juurikaan maistuneet. Pankkeihinkaan ei luotettu, joten maaperä väkivaltaisellekin koronkiskonnalle oli otollinen.

Kun oli tarpeeksi röyhkeä, rikastuminen köyhän ja yksinkertaisen korpimaan asukin kustannuksella oli helppoa. Raha ja väkivalta eivät kuitenkaan aina takaa sitä, että kaikki sujuu suunnitelmien mukaan. Usein lopputulos on myös käyttäjilleen tuhoisa. Joka miekkaan tarttuu, se miekkaan hukkuu.

84.2

Kannen suunnittelu:
Kannen kuvat: Pixabay.com

9 789523 301825

978-952-3301-82-5